

Wybrane źródła do dziejów gminy karaimskiej w Haliczu oraz jej prawnej pozycji w Cesarstwie Austriackim w XIX w.

MARIUSZ PAWELEC

ORCID: 0000-0002-6936-3470

Independent researcher, Opole

Selected sources for the history of the Karaim community in Halicz and its legal position in the Austrian Empire in the 19th century

SUMMARY: Selection of source materials concerning the Karaim military service obligation in the Austrian Empire in the 19th century. The first annex contains the texts of official regulations exempting them from service with arms. The second annex is the texts of Karaims' public appearances to the authorities. Materials in German and Polish.

KEYWORDS: Austrian Empire, legal position, military service, Karaim community in Halicz

Wprowadzenie

Jednym z kluczowych zagadnień nurtujących niewielką liczebnie wspólnotę Karaimów, zamieszkującą w połowie XIX w. Halicz i jego okolice, była kwestia zachowania jej demograficznego statusu. Wiązało się to m.in.

z wypełnianiem nałożonego przez państwo obowiązku powszechnego poboru do służby wojskowej. Dla niewielkiej (jedynej na terenie Cesarstwa Austrii) społeczności karańskiej, zachowującej zasadę endogamii, zmniejszenie ilości rodzin, a tym samym i liczby dzieci, miało istotne znaczenie. Każdy zaś potencjalny konflikt militarny, w którym uczestniczyło państwo Habsburgów, mógł przynieść straty ludzkie, trudne do odrobienia. O tym, że obawy takie nie były bez pokrycia w faktach, świadczy bilans strat poniesionych przez Austrię w wojnie z Prusami w 1866 r. Wśród poległych i ciężko rannych w krwawej bitwie pod Sadową spory odsetek stanowili żołnierze pochodzący z pułków galicyjskich. Nawet jednak w okresach pokoju liczba karańskich rodzin zamieszkujących Halicz stale malała. W 1815 r. było ich 51, w 1858 – już tylko 40 (Goehlert 1863: 601).

Obowiązek służby wojskowej przez rekrutów powoływanych z ludności karańskiej, jak i żydowskiej, został wprowadzony na terytorium Galicji jeszcze w 1788 r. przez cesarza Józefa II (panował 1765–1790). Już wkrótce, dekretem Kancelarii Dworu jego następcy Leopolda VII (1790–1792) z 30 grudnia 1790 r., Karańcom galicyjskim przyznano ulgę, na mocy której ich poborowi mieli być kierowani jedynie do służby sanitarnej w armii austriackiej. Ta korzystna dla nich sytuacja zaczęła się zmieniać w połowie XIX w., prawdopodobnie na skutek działań administracji lokalnej. Zmobilizowało to grono starszych wspólnoty karańskiej do wystosowania stosownej petycji i przedłożenia jej cesarzowi Franciszkowi Józefowi I (1848–1916). Posłuchanie na dworze we Wiedniu było możliwe dzięki znajomości hazzana Józefa Leonowicza z namiestnikiem prowincji galicyjskiej Agenerem hr. Gołuchowskim. Ten ostatni, zostawszy w sierpniu 1859 r. ministrem spraw wewnętrznych Austrii, przyczynił się do pozytywnego rozpatrzenia prośby Karańców. Cesarz 30 grudnia 1859 r. potwierdził zwolnienie karańskich rekrutów z poboru do jednostek militarnych. Trzeciego stycznia 1860 r. dekret cesarski został oficjalnie ratyfikowany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, a 10 stycznia tegoż roku wystosowane w tej sprawie zarządzenie Naczelnego Dowództwa Armii do Krajowego Dowództwa Generalnego we Lwowie (Kizilov 2009:67–69).

Trzy lata później, w 1863 r., został podany do publicznej wiadomości rządowy projekt ustawy o obronności państwa. Zarówno w projekcie, jak i w wersji ostatecznej, pochodzącej z 1868 r., znalazły się zapisy o zwolnieniu

Karaimów z Halicza z poboru do służby militarnej w armii, a więc zachowujące dotychczasowe status quo. Szczegółowe rozporządzenie monarsze z 31 sierpnia 1869 r. nakładało na nich natomiast obowiązek służby w oddziałach sanitarnych. Informowało o tym również obwieszczenie Namiestnictwa we Lwowie z 1869 r. dotyczące ich służby wojskowej (Śliż 2006: 161). Stan taki utrzymał się do końca istnienia monarchii austro-węgierskiej. Gmina karaimska w Haliczu, obok wspólnot chrześcijańskich – galicyjskich menonitów oraz bukowińskich lipowanów – znalazła się w gronie uprzywilejowanych mniejszości wyznaniowych, których rekruci zwolnieni zostali z odbywania służby wojskowej z bronią. O ile jednak w przypadku wspomnianych wspólnot chrześcijańskich postawy pacyfistyczne sięgały ich historycznej genezy, w stosunku do gminy karaimskiej (skupiała ona również Karaimów zamieszkałych w Galicji poza Haliczem) mamy do czynienia ze zjawiskiem wtórnym. Jego źródół upatrywać należy w rozciągnięciu obowiązku służby wojskowej na zamieszkałą w Galicji ludność religii starotestamentowej. Władze austriackie, podobnie jak w przypadku polityki podatkowej, dokonały jednak prawnego odróżnienia Karaimów od Żydów, uprzywilejowując tych pierwszych (Wolf 1869:129). Miało to niewątpliwie na celu oddziaływanie na skłoną do emancypacji propanstwową część społeczności żydowskiej. Uprzywilejowanie nielicznej populacji karaimskiej mogło także uchronić ją od ewentualnych strat demograficznych, zagrożających dalszej egzystencji (Śliż, 2006:41).

Polityka dworu Habsburgów pokrywała się częściowo z intencjami samych Karaimów. Nie oznaczało to bynajmniej, że korzystne dla nich stanowisko władz musiało pozostać niezmiennie. Stąd decyzja liderów karaimskich o dołączeniu argumentu religijnego o literalnym interpretowaniu zakazu zabijania. Do zaprezentowania własnego stanowiska społeczność karaimska potrzebowała pośrednictwa i życzliwego wsparcia polskich polityków z Galicji. W tym też upatrywać należy genezy relacji nawiązanych przez hazzanów halickich, Józefa Leonowicza oraz Józefa Samuela Mortkowicza, z Agenorem Gołuchowskim oraz Alfredem Potockim (Pawelec 2013:18–21).

Zamieszczone w niniejszym wyborze teksty urzędowych aktów potwierdzają intencyjne działania dworu monarszego oraz jego administracji cywilnej i wojskowej w dziedzinie ochrony wspólnoty karaimskiej.

W aneksie I opublikowane zostały zatem postanowienie cesarza z 1859 r. oraz akty wykonawcze administracji austriackiej dotyczące karaïmskich poborowych, a także fragmenty projektu oraz ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym (przyjęta 5 grudnia 1868 r.), oraz obwieszczenie Namiestnictwa we Lwowie oparte na wcześniejszym rozporządzeniu monarchym. Tę część źródeł dopełnia fragment instrukcji wypełniania ustawy o obowiązku wojskowym.

Aneks II przedstawia teksty źródłowe dotyczące postawy społeczności Karaïmów halickich wobec przedstawicieli krajowej administracji galicyjskiej oraz stosunku do obronności monarchii. Zawiera tekst adresu gratulacyjnego wystosowanego w 1866 r. do Agenora hr. Gołuchowskiego w związku z powierzeniem mu funkcji namiestnika Galicji i Lodomerii oraz taki sam w charakterze z 1875 r. skierowany do Alfreda hr. Potockiego. Oba adresy zostały – prawdopodobnie osobiście – wręczone osobom, do których były wystosowane (rękopis listu gratulacyjnego dla A. Potockiego znajduje się archiwum rodzinnym przechowywanym w zbiorach Zamku-Muzeum w Łańcucie). Fakt opublikowania ich treści w poczytnym dzienniku lwowskim wkrótce po wystosowaniu dowodzi celowego wykorzystywania ówczesnej prasy przez wspólnotę karaïmską dla kreowania własnego wizerunku na zewnątrz. Aneks dopełnia fragment listy darów finansowych na rzecz austriackiego VI korpusu, walczącego w 1864 r. w Szlezwiku-Holsztynie. Wśród darczyńców wymienieni są jako osoby indywidualne, Józef Leonowicz i Samuel Ickowicz z Halicza, starsi wspólnoty karaïmskiej.

Bibliografia

- Freund der Wahrheit [Adler, Moritz], *Der Krieg, die Congressidee und die allgemeine Wehrpflicht im Lichte der Aufklärung und Humanität unserer Zeit*, Verlag A. G. Steinhauser: Prag 1868.
- Goehlert, J[ohann] Vinc[entz], *Die Karaiten und Mennoniten in Galizien*, Sitzungsberichte der philosophisch-historische Classe der Kaiserlicher Akademie der Wissenschaften 38, 1861, s. 596–603.
- Ignotus [Chłędowski, Kazimierz], *Walka z centralizmem w Galicyi*, „Ateneum” 3 (19), 1880, s. 34–51, 259–279.

- Kaleta, Petr, *Gminy karaimskie XIX wieku jako dziedzictwo Rzeczypospolitej Obojga Narodów*, „Almanach Karaimski” 6, 2017, s. 119–134, DOI: 10.33229/ak.2017.6.03.
- Kizilov, Mikhail, *The Karaites of Galicia. An Ethnoreligious Minority among the Ashkenazim, the Turks, and the Slavs, 1772–1945*, Brill: Leiden–Boston 2009.
- Oetker, Friedrich, *Die Wehrpflicht im Deutschen Reiche und in Oesterreich-Ungarn*, Verlag J.C.B. Mohr: Tübingen 1916.
- Pawelec, Mariusz, *Okolicznościowy dyplom dla hrabiego Alfreda Potockiego*, „Awazymyz” 40, 2013, s. 18–21, DOI: 10.33229/az.659.
- Schur, Nathan, *History of Karaites*, Verlag Peter Lang: Frankfurt am Main 1992.
- Śliż, Małgorzata, *Galicyscy Żydzi na drodze do równouprawnienia 1848–1914. Aspekty prawne procesu emancypacji ludności żydowskiej w Galicji*, Księgarnia Akademicka: Kraków 2006.
- Wolf, Georg, *Juden im österreichischen Heere. Eine historische Skizze*, „Österreichische Militärische Zeitschrift” 10, 1869, 2, s. 124–131.

Aneks I

(1)

Nachträgliche Verordnungen zu dem Gesetze über die Ergänzung des Heeres und zu dem provisorischen Amtsunterricht über die Ausführung dieses Gesetzes. Jahre 1858, 1859, 1860, 1861, 1862, 1863 (bis Ende Juni), [Wien 1863], s. 6.

I

Nachträgliche Verordnungen zum Heeresergänzungs-Gesetze

13

Seine k. k. Apostolische Majestät haben mit allerhöchster EntschlieÙung vom 30. December 1859 den militärpflichtigen Gliedern der zu Halicz in Galizien anfähigen Karaiten-Gemeinde die Lobzählung von der Verpflichtung zum Eintritte in daß Heer biß auf Weiteres und unter der ausdrücklichen Bedingung des Fortbestand der zu Gunsten dieser Gemeinde geltend gemachten Verhältnisse, allergnädigst zu bewilligen geruht¹.

Erlaß des k. k. Ministeriums des Innern an die k. k. Statthalterei in Lemberg vom 3. Jänner 1860, Nr. 60.

Verordnung des Armeekorps-Commando an das Landes-General-Commando in Lemberg vom 10. Jänner 1860, Abth. 2, Nr. 180.

---

1 Wart podkreślenia jest użyty w tekście zwrot „zu Gunsten dieser Gemeinde” (dla dobra tej Gminy).

(2)

Landesgesetz- und Verordnungsblatt für das Erzherzogthums Oesterreich unter der Enns, Jahrgang 1863, Wien 1863, s. 22.

(Entwurf)

Wehr-Gesetz

Wirksam für alle Krönlander des Kaiserthums-Oesterreichs, mit Ausnahme der Militär-Gränze.

§ 17

Die Angehörigen der Mennoniten- und Karaiten Gemeinden in Galizien werden – in Anbetracht ihrer Glaubensgrundsätze² – von der Ausübung der Wehrpflicht noch ferner losgezählt.

Der Übertritt zu diesen beiden Glaubensbekenntnissen befreit von der Wehrpflicht nicht³.

(3)

Die Wehrfrage in Oesterreich und Ungarn. Vom Verfasser von "Oesterreichs Zukunft und sein Heer", Pest-Wien-Leipzig 1867, s. 18.

Heeres-Ergänzungs-Gesetz

§ 7

Die Angehörigen der Mennoniten- und Karaiten Gemeinden sind vom Wehrdienst befreit⁴, der Übertritt zu diesen beiden Glaubensbekenntnissen befreit von der Wehrpflicht nicht.

2 W projekcie z 1863 r. po raz pierwszy pojawił się zapis dotyczący zwolnienia Karaimów ze służby z bronią ze względu na ich przekonania („in Anbetracht ihrer Glaubensgrundsätze”). W tekście ustawy nie został uwzględniony.

3 Prawdopodobnie tekst projektu konsultowany był z przełożonymi gminy karaimskiej i menonickiej. Świadczyłyby o tym zapis, iż konwersja na te dwa wyznania nie zwalnia z obowiązkowej służby wojskowej. Ponieważ obie mniejszości religijne nie praktykowały prozelityzmu, mogły obawiać się, że przywilej ten zachęci do podszywania się pod ich tożsamość wyznaniową.

4 Komentując występujące w prawie austriackim ulgi w odbywaniu służby wojskowej dla karaimów, menonitów i lipowanów, niemiecki badacz prawa

(4)

Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych dla Królestwa Galicyi i Lodomerji wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem. Rocznik 1869, Lwów [1869], s. 116 nr 34.

Nr 34

Obwieszczenie c. k. Namiestnictwa z dnia 24. Września 1869,

I. 42.651

co do popisowych Karaitów.

Jego C. K. Apostolska Mość raczył najwyższem postanowieniem z dnia 31. Sierpnia b. r. najlaskawiej przyzwolić, aby popisowi Karaici haliczcy, z wyłączeniem wszakże tych, którzyby odtąd do tego religijnego wyznania przeszli, lub skądinąd tam przybyli, w razie wcielenia ich do armii nie byli używani do służby z bronią w rękę, lecz przydzieleni byli do zakładów wojennych.

Possinger⁵ w. r.

Landes-Gesetz- und Verordnungsblatt für das Königreich Galizien und Lodomerien sammt dem Großherzogthume Krakau, Jahrgang 1869, Lemberg [1869], s. 118 nr 34

Nr. 34.

Kundmachung der k. k. Statthalterei vom 24. September 1869

Zahl 41.651

in Betreff der Behandlung der militärpflichtigen Karaiten.

Seine k. k. Apostolische Majestät haben mit der Allerhöchsten Entschlie-
ßung vom 31. August l. J. allergnädigst zu genehmigen geruht, daß die Mili-
tärpflichtigen, der Secte der Karaiten zu Halicz, mit Ausschluß jener, welche
zu dieser Religions-Genossenschaft übertreten oder neu einwandern soll-

---

oceniał je negatywnie, pisząc „Das deutsche Recht macht ein solches Zu-
ständnis nicht. Und mit Recht nicht. Das Staatsgesetz darf sich nicht den
religiösen Anschauungen einer Sekte beugen” (Oetker 1916: 116).

5 Ludwik Possinger-Choborski, c.k. urzędnik i polityk, namiestnik Galicji
w latach 1867–1871; skrót w. r. oznacza: [podpisane] ręką własną.

ten⁶, bei ihrer Einreihung in das Heer nicht zum Dienste mit der Waffe zu verwenden, sondern bei Armee-Anstalten einzutheilen sein werden.

Possinger
m. p.⁷

(5)

Landes-Gesetzblatt für das Königreich Böhmen. Jahrgang 1886, Prag 1886, s. 46–47.

Instruktion zur Ausführung der Wehrgesetze.

§ 67

Truppenweise Eintheilung derjenigen Wehrpflichtigen, denen eine Begünstigung in der Erfüllung der Wehrpflicht oder die Einjährig-Freiwilligen-Begünstigung zuerkannt wurde, weiter der in den Verwaltungs-Branchen des stehenden Heeres und der Kriegsmarine Dienenden, dann der Menoniten, Karaiten und Lippowaner, wie der Laienbrüder des Ordens der Barmherzigen Brüder.

[pkt] 3

Die der Religions-Secte der Menoniten und Karaiten in Galizien, dann der Lippowaner in der Bukowina angehörigen auf das Recruten-Contingent entfallenden Wehrpflichtigen, mit Ausnahme jener, welche zu einer solchen Religions-Genossenschaft übergetreten oder neu eingewandert sein sollen, sind, wenn sie es wünschen, ebenso Laienbrüder des Ordens der Barmherzigen Brüder, zur Sanität-Truppe einzutheilen, gleichviel ob dem betreffenden Ergänzungsbereiche ein Contingent für diese Truppe antepartirt wurde oder nicht, oder ob dasselbe durch dahin unbedingt Einzutheilende bereits gedeckt worden ist. – Wird ein solcher Mann in die Landwehr eingereiht,

---

6 Zapis ograniczający korzystanie z ulgi obowiązku służby wojskowej, odbywanego w oddziałach sanitarnych, w stosunku do Karaimów emigrujących do Halicza z innych miejsc, został wprowadzony przez rozporządzenie cesarza z 31 sierpnia 1869 r.

7 Skrót łac. manu propria: własnoręcznie

so ist er in der Handhabung der Waffen nicht auszubilden, und, wie auch derlei Ersatzreservisten, im Kriegsfall analog zu verwenden.

Aneks II

(6)

„Gazeta Narodowa”, nr 269 (z 22 listopada 1866 r.), s. 3

Adres gminy karaickiej w Haliczu z powodu objęcia namiestnictwa Galicji i wielkiego księstwa Krakowskiego opiewa:

Ekscelencjo!

W głębokiej mądrości powzięte postanowienie Jego ces. kr. apost. Mości najmiłościwiej nam panującego cesarza w zamianowaniu Waszej Eksc. namiestnikiem królestwa Galicji i Lodomerji i wielk. księstwa Krakowa przejęło całą gminę karaicką niewymowną radością. Ze wszęch stron odezwały się radosne głosy na powitanie tego dla naszej wspólnej ojczyzny szczęśliwego zdarzenia. Miasta, gminy i korporacje pospieszyły uświetnić powołanie Waszej Eksc. na godność namiestnika rozlicznymi objawami; niejeden wzrosły i szlachetny czyn oznaczy w historii naszego kraju okres powołania Waszej Eksc. do piastowania tego szczytnego urzędu. Gmina karaicka, składająca się z rolników, w pracy i ubóstwie żyjących, nie jest w możności donioślejszym czynem to szczęśliwe zdarzenie uświetnić, jednakże czuje się być mile obowiązana, wyraz swej radości u stóp Waszej Eksc. wynurzyć.

Przyjm Wasza Eksc. nasze najserdeczniejsze powitanie w łaskawem przekonaniu, iż karaici-Polacy, którzy tę krainę od blisko siedm wieków zamieszkują, to dla naszego kraju lepszą przyszłość rokujące zdarzenie w swych sercach w niezgasłej pamięci pozostawią. Pod orędownictwem Waszej Eksc., złała się łaska Najj. Pana na naszą gminę przez uwolnienie od poboru wojkowego⁸, a uczucie wdzięczności jest najlepszą rękojmnią naszej prawdziwej i szczerzej radości. Przewodnicz przeto Wasza Eksc. naszemu krajowi

8 Rozporządzenie cesarskie z 30 grudnia 1859 r.

do lepszego moralnego i materialnego bytu, a Wszechmogący Pan Zastępów niech obficie zlewa błogosławieństwo na Cię i na Twoje potomstwo.

Halicz dn. 20. listopada 1866⁹

(7)

„Gazeta Narodowa”, nr 2, (z 4 stycznia 1876), s. [3]

W imieniu gminy karaitów w Haliczu, złożyli onegdaj namiestnikowi jej delegaci następujący adres: Jego Ekscelencji, Jasnie Wielmożnemu Alfredowi hrabi Potockiemu, c. k. namiestnikowi królestwa Galicji i Lodomerji z wielkiem księstwem Krakowskiem, c. k. tajnemu radcy i podkomorzemu, kawalerowi złotego runa, członkowi izby Panów, posłowi na sejm krajowy, protektorowi akademii umiejętności w Krakowie, kasy oszczędności w Rzeszowie, Towarzystwa ogrodniczo-sadowniczego we Lwowie, prezydentowi gali. banku hipotecznego, prezesowi Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, członkowi honorow. galic. Towarzystwa gospodarczego we Lwowie, ordynatowi na Łańcucie itp. gmina Karaitów w Haliczu składa najgłębsze uszanowanie z powodu objęcia dostojeństwa c. k. namiestnika w Galicji.

Ekscelencjo!

Wiadomość, iż Najjaśniejszy Pan, najmiłościwiej nam panujący cesarz, poruczył ster naszego kraju opiece Waszej Ekscelencji, wywołała ogólne

9 Adres prawdopodobnie zaopatrzone był w podpisy starszych gminy karaimskiej, które w wydaniu prasowych zostały pominięte. Nie został wy stosowany po ogłoszeniu nominacji Gołuchowskiego na namiestnika (23 września 1866 r.), kiedy czyniono to powszechnie: „Wszystkie prawie miasta i mniejsze nawet gminy Galicyi wysyłały do nowego namiestnika adresy zaufania, iluminacyom, uroczystościom z tego powodu nie było końca, sprawozdaniem o nich zapełnione były przez dwa miesiące krajowe dzienniki” (Ignotus 1880:275). Ale dopiero, gdy Gołuchowski pojawił się na stałe we Lwowie, w związku z sesją Sejmu Krajowego, która rozpoczynała się 19 listopada. Taki „spóźniony” o dwa miesiące adres gratulacyjny musiał wynikać z przekonania o umówionym z gminami osobistym spotkaniu J. Leonowicza z namiestnikiem.

w kraju uczucie radości; wszyscy bez różnicy narodowości, wyznania i stanu, są pełni otuchy, iż ich losy w gorliwych i pieczołowitych spoczywają rękach.

Cała ludność naszego kraju żywi niepełną nadzieję, iż Wasza Eksceleńcja, prowadząc się cnotami po swych przodkach odziedziczonymi i idąc za przykładem swego wiekopomnego poprzednika¹⁰, całą potęgę swej znamienitej wiedzy, ku rozwinięciu oświaty i podniesieniu dobrobytu w naszym kraju zużytkować raczysz.

Dotychczasowe, obywatelskimi cnotami odznaczające się życie, a nawet przyjęcie tego, aczkolwiek zaszczytnego, lecz pełnego brzemion dostojności, jest najwybitniejszym dowodem, iż Wasza Eksceleńcja ten kraj i jego mieszkańców miłujesz, i w patriotycznym poczuciu, dobro naszej krainy wszystkimi siłami popierać i pomnażać do najwznioślejszych zadań swego życia zaliczasz.

Gmina karaitów z Halicza, jako część zbiorowa tego kraju, dając wyraz tym ogólnym objawom zaufania, staje z głębokim uszanowaniem przed obliczem Waszej Eksceleńcji, ażeby Mu z powodu objęcia dostojności c. k. namiestnika swoje najszczerze życzenia wynurzyć, błagając Wszechmocnego Pana Zastępów o Jego bezustanną pomyślność i wołając z królem psalmistą:

    Połóż nad nimi rządzącego takiego,
     Co im Twój zakon zachwali,
     Żeby Cię czcili Boga swojego
     I, że są ludźmi poznali¹¹.

Psalm Dawida 9.¹²

Zarach Leonowicz

Mordko Leonowicz¹³

10 Był nim A. Gołuchowski, pełniący obowiązki namiestnika Galicji w latach 1849–1859, 1866–1868 oraz 1871–1875.

11 Zwrotka z literackiej parafrazy autorstwa F. Karpińskiego, zob. *Dziela Franciszka Karpińskiego*, wyd. K.J. Turowski, Kraków 1862, s. 51.

12 Wersja rękopiśmienna adresu pozbawiona jest zapisu, że chodzi o Psalm 9 (Pawelec 2013: 21).

13 Rękopis zawiera nazwiska sześciu starszych gminy. Zmniejszenie do dwóch nie wynikało z ingerencji redakcji „Gazety Narodowej”, a raczej decyzji samych ogłaszających. Można tak wnosić po tym, że są to postacie ze środka listy. Wybrano do sygnowania noty prasowej dwie osoby blisko związane

(8)

„Gazeta Lwowska”, nr 53 (z 5 marca 1864 r.), s. 212.

Wykaz darów

ulożonych w redakcyi dla wojsk c. k.¹⁴ 6go korpusu armii w Szlezwik-Holsztynie.

Wna Maria *Oestermann* ze Stanisławowa 3 ft¹⁵ szarpie 15 bandażów i 24 kompresy.

Wny Adolf *Kwiatkowski* z Łysia były porucznik c. k. strzelców 1 zł. 25 c.

C. k. urząd powiatowy w Haliczu dla rannych w Szlezwik-Holsztynie, tudzież dla rodzin żołnierzy poległych a mianowicie: gmina miasta *Halicza* 20 zł., przełożeni gminy żydowskiej w Haliczu 5 zł., WWni *Tchprzewski*¹⁶ nacz. pow. 2 zł., Łoziński adj. pow. 1 zł., *Martini* akt. 1 zł., *Zembron* akt. 1 zł., *Szczepański* kancl. 1 zł., *Swaryczewski* kancl. 50 c., *Peitscher* kancl. 50 c., *Pierożyński* pobor. urząd. pod. 1 zł., Łuszczewski ass. pod. 1 zł., *Dobrowolski* kontr. pod. 50 c., *Leway* dyur. 20 c., *Leonowicz* starszy Gminy Karaickiej w Haliczu 2 zł., K.K. 2 zł., F.Z. 30 c., Samuel *Jckowicz* Karaita 2 zł., *Kolankowski* pleban z Załukiewie 1 zł. Tenże ze składek w gminie Załukiew 4 zł. Andrzej *Malona* wójt z Delejowa 3 zł 30. Stefan *Regey* i Fed *Jacuk* z Hanuszowiec 1 zł. 50 c. Ksenofont *Oryszczuk* z Pitrycza 40 c. Wasyl *Haluk* włościanin z Dubowiec 3 zł. 50 c. Wincenty *Magnowski* wójt z Jezupola 4 zł. Olexa *Korol* włościanin z Pobereża 3 zł. Jan *Bartha* włościanin z Pobereża 2 zł. z 10 c. Jan *Krajkowski* wójt z Ruzdwian 2 zł. Mikołaj *Pycko*

---

ze zm. w 1867 r. hazzanem J. Leonowiczem, które prawdopodobnie wręczyły pismo namiestnikowi. Ponadto imię jednej z nich zapisane jest w formie spolszczonej ‘Zarach’, gdy w rękopisie adresu występuje w formie karaimskiej ‘Zorach’. Zmiana ta, dokonana ze względu na polskiego czytelnika, została wprowadzona przez oddających tekst do redakcyi.

14 Nie jest to jedyna znana darowizna halickich Karaimów na rzecz oddziałów cesarsko-królewskiej armii. W 1815 r. gmina karaimska przekazała 20 złotych reńskich na rzecz 1 Galicyjskiego Pułku Jazdy, jednostki złożonej z Polaków i pod polską komendą, zob. „Gazeta Lwowska” 1815, dodatek 2 do nr 59, s. 675.

15 Funt – jednostka wagi, szarpie – materiał do opatrywania skaleczeń i ran.

16 Błąd składu, chodzi o Dionizego Tchórzewskiego, ówczesnego urzędnika c. k., starostę (niem. *Bezirkvorsteher*) w Haliczu.

wójt z Wysoczanki 2 zł. Piotr *Czerkawski* z Słobudki 1 zł. Michał *Woronka* z Dorohowa 1 zł. Dymitr *Deputat* i Fed *Zapatyło* z Olszanicy 1 zł. 60 c. Jakób *Dolinny* włościanin z Koziny 2 zł. Wawrzyniec *Wojcik* i Piotr *Turkiewicz* z Maryampola 2 zł. Wasyl *Czmyr* z Tumorza 1 zł.

razem 76 zł. 40 c. [...]¹⁷

---

17 Wpłaty dokonane przez J. Leonowicza i S. Ickowicza, we własnym imieniu, a nie gminy karaimskiej, nie odstają wysokością od wpłat innych osób. Nie potwierdza to zatem pewnej zdumiewającej tezy (Kizilov, 2009: 67) „in the status of the Karaite community in Austria remain unclear, it seems that the Galician Karaites were freed from the Wehrpflicht thanks to the financial support that they accorded to the army”.